

טוב מעט לצדיק / תהילים פרק ל"ז

שאוּל יונתן וינגורט

ישנו עיסוק חוזר ונשנה בסוגיית "צדיק ורע לו" וכן "רשע וטוב לו". במזמור שלנו ההסבר נראה פשוט – הצלחת הרשעים וטובתם היא זמנית, והעתיד שייך דווקא לצדיקים. אך במזמור שלנו כלל לא נראה שרע לצדיק – אין צדיק ורע לו!

פרק ה' נוי על פי א' ב', כאשר לכל אות יש שני פסוקים (מלבד אותיות ד', כ', ק' – להן יש רק פסוק אחד,

האות ע' שמתחילה באמצע פסוק, והמילה שמתחילה את האות ת' כוללת ו' לפניה). לרוב, פרק מסודר כל כך הוא פרק שבא לחנך את השומעים, וגם כאן ישנה פנייה לאורך הפרק אל השומע: **אַל תתחר, אל תקנא, בטח בה', ועשה טוב, גול על ה' דרכך, וכן הלאה...**

מה בא הפרק ללמדנו?

חלקו הראשון של המזמור (א.כ. 137 מילים) מדבר על כך שהרשעים אמנם מצליחים, אך הצלחתם היא זמנית, ולפיכך **אַל תתחר** (ל' תחרות) **במרעים, אל תקנא בעשי עולה. כי כחציר מהרה ימלו** (= יתביישו), **ויכירק דשא יבולון. לעומת זאת, בטח בה' ועשה טוב, שכן ארץ** (= הישאר במקומך) **ורעה** (= והתפרנס ב) **אמונה. והתענג על ה', ויתן לך משאלת לבך. גול על ה' דרכך, ובטח עליו והוא יעשה. והוציא כאור צדקה, ומשפטך כצהרים. ושוב חוזר דוד על קריאתו הראשונה: דום (= צפה בשקט) לה' והתחולל (= קוּוה) לו, אל תתחר במצליח דרכו, באיש עשה מזמות. הרף מאף (= עזוב את הכעס) ועזב חמה, אל תתחר אך להרע (= כמי שרוצה רק להרע). כי מרעים יכרתון, וקני ה' – המה יירשו ארץ. ועוד מעט ואין רשע, והתבוננת על מקומו ואיננו. ולעומתם, וענוים יירשו ארץ, והתענגו על רב שלום.**

מעתה, מספר דוד על מעשיהם הרעים של הרשעים, ומה עושה להם ה': **זַמַּם רֶשַׁע לְצַדִּיק, וְחָרַק עָלָיו שָׁנָיו. אֶ-דְּנִי יִשְׁחַק לוֹ, כִּי רָאָה כִּי יָבֵא יוֹמוֹ (של הרשע). חָרַב פְּתָחוֹ (= שלפו) רִשְׁעִים, וְדָרְכוֹ**

(א) לְדוֹד:

(ג) **בְּטַח בַּה' וְעָשָׂה טוֹב, שָׁכַן אֶרֶץ וְרָעָה אָמוֹנָה. (ד) וְהִתְעַנַּג עַל ה', וְיִתֵּן לְךָ מִשְׁאֵלֶת לִבְךָ.**

(ה) **גּוֹל עַל ה' דְּרָכְךָ, וּבְטַח עָלָיו וְהוּא יַעֲשֶׂה. (ו) וְהוֹצִיא כְּאוֹר צְדָקָה, וּמִשְׁפָּטְךָ כְּצַהָרִים.**

(ז) **דוֹם לֵה' וְהִתְחוּלַל לוֹ, אַל תִּתְחַר בְּמַצְלִיחַ דְּרָכּוֹ, בְּאִישׁ עָשָׂה מְזֻמוֹת.**

(ח) **הֲרֹף מֵאֵף וְעֹזֵב חֶמָּה, אַל תִּתְחַר אֶךְ לְהִרְעֵ. (ט) כִּי מֵרַעִים יִכְרֹתוֹן, וְקִנֵּי ה' הֵמָּה יִירְשׁוּ אֶרֶץ.**

(י) **וְעוֹד מְעַט וְאִין רֶשַׁע, וְהִתְבּוֹנַנְתָּ עַל מְקוֹמוֹ וְאִינְנוּ. (יא) וְעֲנוּיִם יִירְשׁוּ אֶרֶץ, וְהִתְעַנְּנוּ עַל רַב שְׁלוֹם.**

(יב) **זַמַּם רֶשַׁע לְצַדִּיק, וְחָרַק עָלָיו שָׁנָיו. (יג) אֶ-דְּנִי יִשְׁחַק לוֹ, כִּי רָאָה כִּי יָבֵא יוֹמוֹ.**

(יד) **חָרַב פְּתָחוֹ רִשְׁעִים, וְדָרְכוֹ קִשְׁתָּם, לְהַפִּיל עָנִי וְאֲבִיוֹן, לְטֹבוֹחַ יִשְׂרֵי דְרוֹךְ. (טו) חָרַבָם תְּבוֹא בְּלִבָּם, וְקִשְׁתוֹתָם תִּשְׁבְּרָנָה.**

(טז) **טוֹב מְעַט לְצַדִּיק, מִהֲמוֹן רִשְׁעִים רַבִּים. (יז) כִּי זְרוּעוֹת רִשְׁעִים תִּשְׁבְּרָנָה, וְסוֹמְךְ צַדִּיקִים ה'.**

(יח) **יִדְעַ ה' יְמֵי תְּמִימִים, וְנַחֲלָתָם לְעוֹלָם תִּהְיֶה. (יט) לֹא יָבֵשׁוּ בְּצַת רֵעָה, וּבִימֵי**

קשתם, להפיל עני ואביון, לטבוח ישרי דרך. חרכם תבוא בלבם, וקשתותם תשברנה. וכן מסופר על הגמול שמקבלים הצדיקים: טוב מעט (שמגיע לצדיק, מהמון (שמגיע ל)רשעים רבים. כי זרועות רשעים תשברנה, וסומך צדיקים ה'. יודע ה' ימי תמימם, ונחלתם לעולם תהיה (=תתקיים). לא יבשו בעת רעה, ובימי רעבון ישבעו. כי רשעים יאבדו, ואיבי ה' ביקר כרים (=כמו כר הדשא הטוב) כלו, בעשן כלו.

בחלק השני של המזמור (כא-לט. 137 מילים) מגלה לנו דוד מהו הקושי המרכזי בחיי הרשע, ומהו הטוב שעושה הצדיק: לזה רשע ולא ישלם, וצדיק חונן ונותן. כי מברכיו יירשו ארץ, ומקלליו יכרתו.

מדוע נוצר הבדל זה? מה מצעדי גבר פוננו, ודרכו יחפץ. כי יפל לא יוטל, כי ה' סומך ידו. נער הייתי גם זקנתי, ולא ראיתי צדיק נעזב, וזרעו מבקש לחם. כל היום חונן ומלוה, וזרעו לברכה. טוב, ושכן (=אז תזכה לשכון) לעולם. כי ה' אהב משפט ולא יעזב את חסידיו, החסידים לעולם נשמרו, וזרע רשעים נכרת. צדיקים יירשו ארץ, וישכנו לעד עליה.

מלבד המעשים הטובים והצדקה, יש לצדיק גם תורה בה הוא עוסק: פי צדיק יהגה חכמה, ולשונו תדבר משפט. תורת א-להיו בלבו, לא תמעד אשריו (=ימעדו צעדי). מה עושה הרשע? צופה רשע לצדיק, ומבקש להמיתו. ה' לא יעזבנו בידו, ולא ירשיענו בהשפטו. וממשיך דוד בטוב שיהיה לצדיק: קנה אל ה' ושמר דרכו, וירוממך לרשת ארץ, בהפרת רשעים תראה. ראיתי רשע עריץ (=מפחיד), ומתערה (=ומעמיק שרשים) כאזרח רענן (=כמו עץ מקומי). ואולם, ויעבר (=קרה משהו) והנה איננו, ואבקשהו ולא נמצא. לפיכך שמר תם (=תמימות) וראה ישר, כי אחרית (=העתיד) לאיש שלום. ופשעים נשמדו יחדו, אחרית רשעים נכרתה. ותשועת צדיקים מה', מעוזם בעת צרה.

אם כן, המזמור מצביע על כך שהרשעים מצליחים והם מנסים לפגוע בצדיקים, אך אל לנו להתרשם מהצלחתם ולקנא בהם, אלא להמתין ולראות שעל אף שהם מצליחים בדרכם כעת – בסופו של דבר הם יכרתו, והצדיקים יצליחו. הצדיק עושה טוב חונן ונותן, וגם לומד תורה ולשונו תדבר משפט, והרשע נראה כאילו הוא מעמיק את שרשיו אך אחרית היא דווקא לאיש שלום והפושעים ישמדו.

בתנ"ך ישנו עיסוק חוזר ונשנה בסוגיית "צדיק ורע לו" וכן "רשע וטוב לו", ובמקומות שונים באו הסברים שונים.

במזמור שלנו ההסבר נראה פשוט – הצלחת הרשעים וטובתם היא זמנית, והעתיד שייך דווקא לצדיקים. אך במזמור שלנו כלל לא נראה שיש צדיק ורע לו, ודוד רק מתייחס לכך שטוב לרשע. להיפך, הצדיק גם עושה טוב וגם לומד תורה, ולא ראיתי צדיק נעזב. כלומר, המזמור שלנו לא מכיר בחלק הראשון של הקושיה – מפני מה יש צדיק ורע לו?

רעבון ישבעו.

(ב) כי רשעים יאבדו, ואיבי ה' ביקר כרים, כלו, בעשן כלו.

(כא) לזה רשע ולא ישלם, וצדיק חונן ונותן. (כב) כי מברכיו יירשו ארץ, ומקלליו יכרתו.

(כג) מה מצעדי גבר פוננו, ודרכו יחפץ. (כד) כי יפל לא יוטל, כי ה' סומך ידו.

(כה) נער הייתי גם זקנתי, ולא ראיתי צדיק נעזב, וזרעו מבקש לחם. (כו) כל היום חונן ומלוה, וזרעו לברכה.

(כז) סוד מרע ועשה טוב, ושכן לעולם. (כח) כי ה' אהב משפט ולא יעזב את חסידיו,

לעולם נשמרו, וזרע רשעים נכרת. (כט) צדיקים יירשו ארץ, וישכנו לעד עליה.

(ל) פי צדיק יהגה חכמה, ולשונו תדבר משפט. (לא) תורת א-להיו בלבו, לא תמעד אשריו.

(לב) צופה רשע לצדיק, ומבקש להמיתו. (לג) ה' לא יעזבנו בידו, ולא ירשיענו בהשפטו.

(לד) קנה אל ה' ושמר דרכו, וירוממך לרשת ארץ, בהפרת רשעים תראה.

(לה) ראיתי רשע עריץ, ומתערה באזרח רענן. (לו) ויעבר והנה איננו, ואבקשהו ולא נמצא.

(לז) שמר תם וראה ישר, כי אחרית לאיש שלום. (לח) ופשעים נשמדו יחדו, אחרית רשעים נכרתה.

(לט) ותשועת צדיקים מה', מעוזם בעת צרה.

(מ) ויעזרם ה' ויפלטם,

יפלטם מרשעים ויושיעם, כי חסו בו.

מדוע? כיצד דוד מתעלם במזמור זה מהקושי הגדול שבצדיק נעזב, מדוע דוד איננו שואל כמשה רבינו (ברכות ז, א): "רבנו של עולם! מפני מה יש צדיק וטוב לו ויש צדיק ורע לו, יש רשע וטוב לו ויש רשע ורע לו?", והרי לכאורה ראינו גם ראינו צדיק שזרעו מבקש לחם? ההסבר במזמור שלנו עונה רק על הקושי של רשע וטוב לו – הטוב הוא זמני, ובסוף הרשעים יכרתו, אך כיצד אין התייחסות במזמור שלנו לקושי שבצדיק ורע לו?

נראה, שהמזמור נותן תשובה דווקא בכך שהוא מתעלם מהקושי. כלומר, הקושי נובע מכך שאנו רואים באופן חיצוני את הדברים, ונראה לנו שרע לצדיק, אך הצדיק שעושה מצוות ולומד תורה כלל איננו חש ברע אלא טוב מַעַט לְצַדִּיק. כידוע הסיפור מרבי זושא מאניפולי, שתמה מה שהמגיד שלח אחד מתלמידיו אצלו ללמוד ממנו איך לקבל יסורים בשמחה, באמרו: הרי אין לי יסורים בכלל שאקבלם בשמחה, ומעולם לא חסר לי דבר (ראה לקו"ש ח"ג עמ' 1081 ואילך). כלומר, תיאור מעשיו הטובים ותורתו של הצדיק, היא תיאורו של צדיק וטוב לו, וכלל אין צדיק ורע לו, כיוון שהייסורים של הצדיק כלל אינם רע לו.

להאזנה לשיעור על פרק ל"ז:

peneyhamenora.com/tehilim/37,

או חפשו באפליקציות הפודקאסטים

"שיעורים בספר תהילים"

לתגובות ולהצטרפות לרשימת התפוצה:

weingort@gmail.com

